

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 167. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700592544720/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

hageligheden her i Syden, at Folket er saa taknemligt eller forstaaer at vise Taknemligheden paa en smuk Maade. Folket her har ogsaa mere Ærefrygt end i Norden, troer jeg, og det er en stor Ulykke, naar de Fattige og lavere Stillede ikke føle Ærefrygt. Vi Andre kunde jo ikke leve uden Ærefrygt. Hvor høit man end er stillet, finder man enten i Livet eller i Literaturen eller Kunsten eller Historien Personligheder, man seer op til, og som hjælpe til at styrke En i gode Forsætter og blive ligesom en Del af Ens Samvittighed. Hvorfor skal da det lavere Folk, der ikke paa samme Maade kan vælge sig Idealer, ikke vænnes til at see med Ærefrygt paa de høiere Stænder?»

«Oh, Fru Baronesse, hvilken Aristokrat De er! Hvordan kan De vente, at der i vor demokratiske Tid skal blive Plads for saadanne Anskuelser?»

«Jo, ganske simpelt,» vedblev hun med blussende Kinder, »derved, at vi indgyde Ærefrygt.»

Det Ord forandrede for mig hele Samtalen. Jeg havde hidtil lyttet som en Elsker, henrykt over at kunne uforstyrret høre hendes Stemme, og kun betragtet de blide Ord som naturligt Accompagnement til den delige Lyd. Men det sidste Ord var saa stort, at det ligesom jog min Forelskelse bort som ikke værdig nok, ikke ærefrygtsfuld nok, og satte en ny og større istedenfor, uagtet jeg faa Secunder i Forveien vilde have anseet det for umuligt, at jeg kunde elske hende høiere.

Jeg kunde ikke sige Andet end det dumme eller tankeløse: «Ja, men, hvordan?»

«Jeg troer ikke, at det er saa vanskeligt. Hvordan det end gaaer, saa have de, der ere formuende og bære et fornemt Navn, et stort Privilegium. De behøve kun at gjøre ganske Lidt, uforholdsmæssig meget Mindre end en simpel, uformuende Mand, for at man skal paaskjønne dem og see op til dem. Omendskjønt Rigdommen efter Naturens Orden medfører store Pligter, ere de Fattige blevne saa vænnede til at see de Rige kun have Rettigheder, at man blot behøver at gjøre sin simple Pligt, for at det skal tage sig ud som noget Usædvanligt. Det er dog virkelig sandt! En rig Dame behøver kun at vise menneskelig Følelse overfor et Par Børn og en Hund, saa priser man hende som en Engel. Det er jo en mærkværdig stor Magt, og den maa kunne anvendes over hele Verden. Baron Panin har et betydeligt Gods. Hvad kunde ikke udrettes der, hvis vi vare hjemme, ved at gaae Folk lidt tilhaande, gve dem Sands for Sparsommelighed, vække deres

Kappelyst, tage Del i deres Fornoielser og Sorger, leve med dem som en Familie, man havde faaet anbetroet! Det er mit store, fjerne Formaal – og nu maa De ikke smile – at jeg en Dag kan tage Carl og Henriette ved Haanden og føre dem ud paa Balconen og lade dem hilse af en fattig, velsindet, velstaaende Befolkning som Herskab og tillige som troe Venner – Carl som den, der i Nødsfald ogsaa skal føre Godssets unge Mænd i Krig for Landets Forsvar – og det gjør mig kun ondt, at det Land ikke er Danmark.»

Ved de sidste Ord sprang jeg op, greben af en Sindsbevægelse, som det vilde tage mig Timer at forklare. I den evige Stad, paa Keiserpaladsets Ruiner, havde jeg truffet det hemmelige Selskab, eller hvad jeg egentlig havde forstaaet under dette Navn, den Magt, der bydende skulde anvise mig mit Livs Formaal. Af Skjæbnen havde jeg begjært at faae vor Gaard tilbage og gjenfinde Hende; jeg havde faaet begge Ønsker opfyldte, for at Hun skulde vise mig, hvad de betode – thi det, hun udpegede som Fremtidsmaal for sig, var jo ogsaa mit! Jeg var jo det Barn, min Fader vilde have taget i Haanden og ført ud paa Balconen! Han skulde bygge Huset, jeg skulde kappes med ham om at fortjene det! – Men som Roms Herskere ved at faae Blik paa den uendelige Udsigt hinsides Bjergene vare bleven grebne næsten af Vanvid, af en umaadelig Kraftfølelse og en ligesaa umaadelig Afmagnsfølelse overfor det Dulgte, saaledes blev ogsaa jeg greben samtidig baade af Hentykkelse over at erkjende mit Maal og af Forsagthed overfor den Tanke: Har Du Magten i Dig selv dertil? Og endelig, men ikke sidst, indflettet i alle de andre Tanker, gik en vemodig Medfølelse med Hende, den danske Kvinde, hvis Hjerte var med Fædrelandet, men ikke kunde faae det anbragt i sit Fremtidshaab. Hvor utaknemlig syntes jeg selv at være, jeg, som havde Fædrelandet ubeskaaret og kunde hellige mig det, men ikke gjorde det! Hvor Dansk blev jeg i det Øieblik igjen!

De Andre kom tilbage, og jeg fik ikke svaret hende et Ord. For første Gang, siden jeg havde begyndt at deltage i det Selskabsliv, hvor hun færdedes, var det mig umuligt at være opmærksom og belevet. Tankerne havde en uovervindelig Magt, enhver Gjenstand, der blev bragt paa Bane, var ikke blot for lille, men incommensurabel med den Verden, som hun havde oprullet for mig, og som var gennemstraalet af hendes huldsalige Væsen. Jeg veed ikke, hvad de Andre